

MASARYKOVA UNIVERZITA

Vybrané otázky správního práva a veřejné správy

Správa dopravy se zvláštním zaměřením na úsek pozemních komunikací

Správa na úseku dopravy

- **1) Správa na úseku pozemních komunikací**
- 2) Drážní doprava
- 3) Letecká doprava
- 4) Lodní doprava
  - - vnitrozemská plavba
  - - námořní plavba

1) Správa na úseku pozemních komunikací

- nejrozsáhlejší součást dopravní infrastruktury ČR
- *právní úprava*
  - **zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích**
    - a) kategorizaci PK, jejich stavbu, podmínky užívání a jejich ochranu,
    - b) práva a povinnosti vlastníků PK a jejich uživatelů a
    - c) výkon státní správy ve věcech PK
  - vyhláška č. 104/1997 Sb., kterou se provádí zákon o pozemních komunikacích

1) Správa na úseku pozemních komunikací

PK - definice

- ↳ *dopravní cesta*
- ↳ *určená k užití silničními a jinými vozidly a chodci,*
- ↳ *v četně pevných zařízeních nutných pro zajištění tohoto užití a jeho bezpečnosti*

kategorizace

- ↳ a) dálnice
- ↳ b) silnice
- ↳ c) místní komunikace
- ↳ d) účelová komunikace

1) Správa na úseku pozemních komunikací

☒ a) dálnice

- ☒ pro rychlou dálkovou a mezistátní dopravu silničními motorovými vozidly
  - ☒ přístupná nikoli „veřejně“
- ☒ bez přímého přístupu ze sousedních pozemků, pouze z pozemků či nemovitostí sloužících pro účely dálnice
- ☒ oddělená místa napojení pro vjezd a výjezd
- ☒ směrově oddělené jízdní pásy
- ☒ bez úrovnňových křížení

1) Správa na úseku pozemních komunikací

▣ b) silnice

- ▣ určena k užití *silničními a jinými vozidly a chodci*
  - ▣ veřejně přístupná, tvoří silniční síť

- ▣ podle určení a dopravního významu **kategorizace**
  - ▣ **I. třídy** zejména pro dálkovou a mezistátní dopravu (může být vystavěna jako rychlostní silnice – podobná parametrům dálnice)
  - ▣ **II. třídy** pro dopravu mezi okresy
  - ▣ **III. třídy** k vzájemnému spojení obcí nebo jejich napojení na ostatní PK

1) Správa na úseku pozemních komunikací

❏ c) místní komunikace

- ❏ veřejně přístupná komunikace, která slouží převážně místní dopravě na území obce

- ❏ *I. třídy* – zejména rychlostní místní komunikace (blíží se dálnici)
- ❏ *II. třídy* – dopravně významná sběrná komunikace s omezením přímého připojení sousedních nemovitostí
- ❏ *III. třídy* – obslužná komunikace
- ❏ *IV. třídy* – komunikace nepřístupná provozu silničních motorových vozidel nebo na které je umožněn smíšený provoz

1) Správa na úseku pozemních komunikací

❏ d) účelová komunikace

❏ slouží ke

❏ *spojení jednotlivých nemovitostí pro potřeby vlastníků*

❏ *nebo ke spojení těchto nemovitostí s ostatními PK*

❏ *nebo k obhospodařování zemědělských a lesních pozemků*

❏ **veřejná (veřejně přístupná)**

❏ **neveřejná**

❏ lze upravit nebo omezit veřejný přístup, pokud je to nezbytně nutné k ochraně oprávněných zájmů vlastníka (*žádost*)

❏ PK v uzavřeném prostoru nebo objektu, která slouží potřebě vlastníka nebo provozovatele

❏ *význam judikatury (viz dále)*

1) Správa na úseku pozemních komunikací

☞ zařazování do kategorií (*a tříd*)

☞ rozhoduje příslušný **silniční správní úřad**

☞ na základě

☞ *jejího určení*

☞ *dopravního významu a*

☞ *stavebně technického vybavení*

☞ **změna** na základě změny dopravního významu nebo určení pozemní komunikace

☞ změna kategorie může vyžadovat změnu vlastnických vztahů

1) Správa na úseku pozemních komunikací

☞ vlastnictví PK

- ☞ a) dálnice - stát
- ☞ b) silnice
  - ☞ I. třídy - stát
  - ☞ II. a III. třídy - kraj
- ☞ c) místní komunikace - obec
- ☞ d) účelová komunikace – **soukromoprávní povaha**
  - ☞ možný konflikt: obecné užívání x vlastnické právo

- ☞ PK jako předmět vlastnického práva
  - ☞ sporné, zda nyní (NOZ) součástí pozemku

1) Správa na úseku pozemních komunikací

22 Cdo 341/2004

- ☞ *Jestliže vlastníkem pozemku, charakterizovaným jako místní komunikace, je fyzická osoba, může se jeho vlastníkem stát obec jen za předpokladu legální změny vlastnictví, tedy nabytím tohoto pozemku v souladu se zákonem. Pokud se tak nestalo, pak ani skutečnost, že příslušný pozemek jako místní komunikace začal sloužit, sloužil či slouží, nemůže znamenat změnu jeho vlastnictví.*
- ☞ PK = veřejný statek ve smyslu NOZ
  - ☞ „věc určená k obecnému užívání je veřejný statek“

1) Správa na úseku pozemních komunikací

- ❏ výkon některých vlastnických práv může MD **smluvně převést**
  - ❏ u silnic I. třídy
  - ❏ na organizace správy a údržby silnic zřízené krajem
  - ❏ za sjednanou cenu dle cenových předpisů

- ❏ **koncesionářská smlouva** („PPP projekty“)
  - ❏ pro financování a zajištění výstavby, provozování a údržby dálnic nebo silnic I. třídy
  - ❏ smlouva o převedení některých práv a povinností státu jako vlastníka
  - ❏ v režimu veřejných zakázek
  - ❏ schválení vládou a poslaneckou sněmovnou

1) Správa na úseku pozemních komunikací

☒ účelová komunikace

- ☒ nemusí být nutně stavbou podle stavebního zákona, resp. výsledkem stavební činnosti (22 Cdo 1868/2000, 5 As 20/2003)
- ☒ i pouhé koleje vyjeté v trávě nebo zpevněné místy kamením či sutí
- ☒ nerozhoduje stav v katastru (6 Ans 2/2007)
  - ☒ druh pozemku ani využití
  - ☒ zpravidla „ostatní plocha - ostatní komunikace“, ale nejde o závazný údaj
- ☒ nemusí být ani rozhodnuto (22 Cdo 1868/2000, 5 As 20/2003, 6 Ans 2/2007)
- ☒ **vznik „ze zákona“ po splnění znaků**

1) Správa na úseku pozemních komunikací

☞ účelová komunikace

- ☞ **znaky** – zákon + judikatura (VOP 6669/2008/VOP/DS)
  - ☞ 1) stálá a v terénu patrná dopravní cesta, která
  - ☞ 2) naplňuje účel stanovený v zákoně, přičemž
  - ☞ 3) její vlastník dal souhlas k obecnému užívání veřejností a zároveň
  - ☞ 4) tato cesta naplňuje nutnou komunikační potřebu
- ☞ pokud **kumulativně** = vznik
- ☞ problém = možnost veřejného přístupu na soukromý pozemek
  - ☞ možnost omezení (také zvláštní zákony)
  - ☞ v případě sporu deklaratorní řízení

1) Správa na úseku pozemních komunikací

▣ obecné užívání PK

- ▣ „veřejnoprávní užívací titul“
- ▣ podmínky
  - ▣ *každý*
  - ▣ *bezplatně*
  - ▣ *obvyklým způsobem a*
  - ▣ *k účelům, ke kterým jsou určeny*
  - ▣ *v mezích zvláštních předpisů upravujících provoz a*
  - ▣ *za podmínek stanovených zákonem o PK*
- ▣ uživatel povinnost přizpůsobit se stavebnímu a dopravně technickému stavu dotčené PK

1) Správa na úseku pozemních komunikací

▣ omezení obecného užívání

▣ *uzavírky či objížďky*

- ▣ silniční správní úřady
- ▣ bez nároku na kompenzaci

▣ *zpoplatnění*

- ▣ podle typu vozidla a ujeté vzdálenosti (mýtné)
  - ▣ systém elektronického mýtného
  - ▣ ve vozidlech palubní zařízení
- ▣ podle časového období užívání (časový poplatek)
  - ▣ dvoudílný kupón
  - ▣ *úvahy o změně (2018?)*

1) Správa na úseku pozemních komunikací

☞ zvláštní užívání

☞ užívání

☞ *jiným než obvyklým způsobem nebo*

☞ *k jiným účelům*

☞ povolení příslušného silničního správního úřadu

☞ vydané na žádost

☞ s předchozím souhlasem vlastníka dotčené pozemní komunikace (+ další podmínky)

☞ např. přeprava zvlášt' těžkých nebo rozměrných předmětů

1) Správa na úseku pozemních komunikací

▣ reklamní zařízení („billboardy“)

- ▣ zvláštním užíváním také zřízení a provozování reklamního zařízení
  - ▣ zejména na *silničním pomocném pozemku*

▣ dva „režimy“

- ▣ *režim zákona o PK*
- ▣ *režim stavebního zákona*

▣ podle zákona o PK

- ▣ zvláštní podmínky pro vydání povolení
- ▣ nedávné zpřísnění (rozšíření ochranných pásem + povolení na nejvýše 5 let)

1) Správa na úseku pozemních komunikací

- bez povolení vlastník povinen odstranit, jinak (zakryje a) odstraní silniční správní úřad na jeho náklady
  - v praxi problém
  - i pokud povoleno stavebním úřadem (a naopak)

- vybrané problémy
  - pasivita při odstraňování
  - složitost právní úpravy
  - „dynamická reklama“
  - silniční ochranná pásma mimo souvisle zastavěné území obcí

1) Správa na úseku pozemních komunikací

☞ evidence PK

- ☞ základní evidencí je **passport**
  - ☞ vedou jejich správci
  - ☞ rozsah a způsob vedení pasportu
- ☞ nikoli katastr nemovitostí

☞ 2 Cdon 444/97

- ☞ "Pro zjištění, zda určitá pozemní komunikace je či není místní komunikací, rozhodující, zda je jako taková zařazena příslušnou obcí v její evidenci."

1) Správa na úseku pozemních komunikací

▣ připojování PK

- ▣ křižovatky
- ▣ sjezdy a nájezdy
- ▣ přímé připojení sousední nemovitosti na PK není účelovou komunikací
- ▣ na dálnici a rychlostní silnici může být přímo připojena z odpočívky jen stavba, která svým účelem slouží výlučně uživatelům těchto pozemních komunikací
  - ▣ (čerpací stanice, motorest, motel apod.)

1) Správa na úseku pozemních komunikací

☒ silniční pozemek

- ☒ na němž je umístěno těleso dálnice, silnice a místní komunikace
- ☒ a silniční pomocný pozemek
  - ☒ pruh pozemku přilehlého po obou stranách k tělesu dálnice, silnice nebo místní komunikace
  - ☒ mimo souvisle zastavěné území obcí,
  - ☒ který slouží účelům ochrany a údržby
  - ☒ pokud tyto pozemky jsou ve vlastnictví vlastníka

1) Správa na úseku pozemních komunikací

☒ součásti PK např.:

- ☒ všechny konstrukční vrstvy vozovek a krajnic
- ☒ odpočívky, mostní objekty, tunely
- ☒ zdi, násypy, příkopy, silniční pomocné pozemky
- ☒ svislé dopravní značky, svodidla, zpomalovací prahy
- ☒ přilehlé chodníky, veřejná parkoviště, podchody
(pokud nejsou samostatnými místními komunikacemi)
- ☒ kanalizace k odvádění povrchových vod z PK

1) Správa na úseku pozemních komunikací

▣ příslušenství PK např.:

- ▣ přenosné svislé dopravní značky
- ▣ hlásky a jiná zařízení pro provozní informace
- ▣ veřejné osvětlení, světelná signalizační zařízení
- ▣ silniční vegetace
- ▣ ploty, přechody zvířete
- ▣ mýtné brány apod.

1) Správa na úseku pozemních komunikací

☒ organizace správy na tomto úseku

☒ silniční správní úřady

☒ *Ministerstvo dopravy*

☒ *krajské úřady*

☒ *obecní úřady obcí III*

☒ *celní úřad* (především ve vztahu k mýtnému)

☒ působnost silničních správních úřadů vykonávají v určitém rozsahu také obce v přenesené působnosti

☒ odstupňovaná působnost ve vztahu ke kategoriím PK

1) Správa na úseku pozemních komunikací

☒ mezi působnost spadá např.

- ☒ rozhodování o zařazení PK do kategorií
- ☒ působnost zvláštního stavebního úřadu
- ☒ rozhodování o zrušení určitých PK
- ☒ povolování zvláštního užívání PK
- ☒ projednávání přestupků a správních deliktů
- ☒ výkon státního dozoru

1) Správa na úseku pozemních komunikací

- ❏ **odpovědnost vlastníka PK za sjízdnost a schůdnost**
  - ❏ vlastník neodpovídá za škody ze
    - ❏ *stavebního stavu nebo*
    - ❏ *dopravně technického stavu*
  - ❏ odpovídá až za závadu ve sjízdnosti (schůdnosti)
    - ❏ taková změna ve sjízdnosti, kterou řidič vozidla nemůže předvídat při pohybu vozidla *přízpusobeném* stavebnímu stavu a dopravně technickému stavu těchto PK a povětrnostním situacím a jejich důsledkům

1) Správa na úseku pozemních komunikací

❏ liberační důvod

- ❏ nebylo v mezích možností vlastníka PK
  - ❏ *závadu odstranit*
  - ❏ u závady způsobené povětrnostními situacemi a jejich důsledky takovou *závadu zmírnit*
  - ❏ ani na ni *předepsaným způsobem upozornit*
- ❏ pokud závadu způsobí jiná osoba, musí neprodleně odstranit nebo oznámit vlastníkovi
- ❏ rozsah, způsob a časové lhůty pro odstraňování závad upravuje prováděcí předpis

1) Správa na úseku pozemních komunikací

- k ochraně PK **silniční ochranná pásma**
  - v případě dálnic a silnic I. a II. třídy
  - prostor do 100, 50 a 15 m od osy jízdního pásu
  - různá omezení
    - povolení pro stavby či terénní úpravy
    - vstup na pozemky v pásmu vlastníkem PK
    - povolení pro reklamní zařízení (za určitých podmínek hranice pásma zvětšena až na 250 m)

2) Drážní doprava

- ❏ zákon č. **266/1994 Sb.**, o dráhách

- ❏ **dráhou** je cesta určená k pohybu drážních vozidel včetně pevných zařízení potřebných pro zajištění bezpečnosti a plynulosti drážní dopravy

- ❏ vztahuje se na dráhy
  - ❏ železniční, tramvajové, lanové, trolejbusové

- ❏ nevztahuje se na dráhy
  - ❏ důlní, průmyslové a přenosné

2) Drážní doprava

- **klasifikace drah** z hlediska významu, účelu a technických podmínek
  - celostátní – mezinárodní a celostátní veřejná ž. doprava
  - regionální – dráha regionálního nebo místního významu
  - vlečka – k vlastní potřebě provozovatele
  - speciální – zejména k zab. dopravní obslužnosti obce

- o zařazení do kategorie dráhy a o změnách zařazení rozhoduje *drážní správní úřad*

2) Drážní doprava

- ❏ subjekty
- ❏ **provozovatel dráhy**
  - ❏ činnosti, kterými se zabezpečuje a obsluhuje dráha a organizuje drážní doprava
  - ❏ pouze na základě povolení nebo osvědčení o bezpečnosti provozovatele dráhy (drážní správní úřad)
- ❏ **vlastník dráhy**
  - ❏ zajišťuje údržbu a opravy pro provozuschopnost
  - ❏ pokud nemůže zajistit provozování, musí nabídnout dráhu k zajištění provozování státu nebo obci

2) Drážní doprava

☒ **provozovatel drážní dopravy (dopravce)**

- ☒ činnost v rámci které vzniká právní vztah k zajištění dopravní potřeby (předmětem je přeprava)
- ☒ na základě
  - ☒ licence – osvědčuje kapacity dráhy, rozsah poskytovaných služeb, počet drážních vozidel apod.
  - ☒ osvědčení – odborná způsobilost osob)
  - ☒ drážní správní úřad

2) Drážní doprava

☞ druhy drážní dopravy

☞ veřejná drážní doprava

- ☞ provozována k uspokojování obecných přepravních potřeb podle předem vyhlášených přepravních podmínek, zveřejněného jízdního řádu a tarifu

☞ neveřejná drážní doprava

- ☞ provozována k uspokojování individuálních přepravních potřeb podle smluvních podmínek

☞ osobní a nákladní

2) Drážní doprava

☒ přepravní řád

- ☒ stanoví podmínky za nichž se přepravují osoby a zavazadla
- ☒ povinnosti cestujících
- ☒ práva a povinnosti průvodčího

☒ jízdní řád

- ☒ na dráze celostátní a regionální zpracovává provozovatel dráhy
- ☒ na dráze tramvajové, trolejbusové nebo speciální dopravce předloží DSÚ ke schválení

2) Drážní doprava

☒ ochrana dráhy

- ☒ ochranné pásmo
- ☒ zákaz vstupu na veřejně nepřístupná místa dráhy

☒ dále zákon upravuje např.

- ☒ podmínky provozování a schvalování drážního vozidla
- ☒ vymezuje pojem mimořádné události
- ☒ či stavbu drah

2) Drážní doprava

☒ orgány státní správy

☒ *drážní správní úřady*

- ☒ Ministerstvo dopravy
- ☒ Drážní úřad
- ☒ u některých drah obce

☒ *Drážní inspekce*

- ☒ podřízena MD
- ☒ prošetřování vzniku mimořádných událostí

3) Letecká doprava

- ❏ civilní letectví upraveno zák. č. **49/1997 Sb.**, o civilním letectví
- ❏ **civilním letectvím** se rozumí
  - ❏ letecké činnosti provozované v ČR civilními letadly jakékoliv státní příslušnosti pro civilní účely
  - ❏ jakož i letecké činnosti provozované letadly státní příslušnosti ČR v cizině pro civilní účely
  - ❏ a provozování civilních letišť a poskytování leteckých služeb na území ČR

3) Letecká doprava

➤ **letiště**

- územně vymezená a upravená plocha včetně souboru leteckých staveb a zařízení letiště, trvale určená ke vzletům a přistávání letadel

➤ druhy letišť

- vnitrostátní x mezinárodní
- civilní – veřejné x neveřejné
- vojenská

➤ *ochranné pásmo*

3) Letecká doprava

- ❏ dalším předmětem = **regulace vzdušného prostoru ČR**
  - ❏ pravidla pro jeho užívání
    - ❏ mimo zákona a podzákoných předpisů regulováno také mezinárodními smlouvami
  - ❏ užívání nad určitými oblastmi omezeno či zakázáno (obrana státu, bezpečnostní důvody, životní prostředí)
    - ❏ k opuštění prostoru může být letadlo donuceno

3) Letecká doprava

- ❏ bezpečnost a plynulost létání mají za úkol zajišťovat tzv. **letecké služby**
  - ❏ *řízení letového provozu (letové provozní služby)*
  - ❏ *meteorologická*
  - ❏ *telekomunikační*
  - ❏ *pátrání a záchrany*
  - ❏ *informační*
  - ❏ *předletová příprava a monitorování letu*
  - ❏ *služby při odbavování na letišti*

3) Letecká doprava

- ❏ dalším předmětem = **regulace tzv. leteckých činností**
  - ❏ obchodní letecká doprava
    - ❏ doprava osob, zvířat, zavazadel, věcí a pošty na základě licence (přísně regulováno)
  - ❏ rekreační a sportovní létání
    - ❏ užívání letadla pro vlastní potřebu nebo potřebu jiných osob za účelem rekreace, osobní dopravy nebo sportu
    - ❏ které není uskutečňováno za účelem zisku

3) Letecká doprava

☒ orgány státní správy

- ☒ ve věcech vojenského letectví Ministerstvo obrany
- ☒ ve věcech civilního letectví Ministerstvo dopravy a
  - ☒ *Úřad pro civilní letectví* (také schvaluje typy letadel a letovou způsobilost a vede letecký rejstřík)
- ☒ Ústav pro odborné zjišťování příčin leteckých nehod

☒ letecký rejstřík

- ☒ evidence letadel (zápisem letadlo státní příslušnost ČR)
- ☒ evidence personálu

4) Lodní doprava – vnitrozemská plavba

- ❏ zák. č. **114/1995 Sb.**, o vnitrozemské plavbě

- ❏ vzhledem k častým změnám a potřebě podrobných pravidel převážná část problematiky upravena prováděcími předpisy, např.:
  - ❏ vyhláška č. 344/1991 Sb. – Řád plavební bezpečnosti
  - ❏ vyhláška č. 224/1995 Sb., o způsobilosti osob k vedení a obsluze plavidel
  - ❏ vyhláška č. 138/2000 Sb., o radiotelefonním provozu na vnitrozemských vodních cestách

4) Lodní doprava – vnitrozemská plavba

- **plavbou** se rozumí provozování plavidla na vodní cestě
- vnitrozemskými vodními cestami jsou vodní toky a jiné vodní plochy, na kterých je možno provozovat plavbu

- **vodní cesty** se dělí na
  - sledované vodní cesty
    - musí odpovídat plavebně provozním podmínkám
    - dopravně významné
    - vodní cesty účelové (rekreační plavba)
  - ostatní vodní cesty

4) Lodní doprava – vnitrozemská plavba

- **přístav** lze zřizovat a provozovat jen se souhlasem plavebního úřadu
  - veřejné a neveřejné

- **plavidla**
  - zejména regulována technická způsobilost
  - evidována v *plavebním rejstříku*
    - právo nést českou státní vlajku
  - způsobilost k vedení má vůdce plavidla
  - *cejchování* = určení nosnosti plavidla v závislosti na ponoru (plavební úřad)

4) Lodní doprava – vnitrozemská plavba

☒ vodní doprava

- ☒ provozovat vodní dopravu pro cizí potřeby může jen ten, kdo je spolehlivý a má koncesi
- ☒ pro každého a za předem vyhlášených podmínek
  - ☒ = tzv. *veřejná lodní doprava*

☒ orgány státní správy

- ☒ Ministerstvo dopravy
- ☒ státní plavební správa (jako správní úřad)

4) Lodní doprava – námořní plavba

- zák. č. **61/2000 Sb.**, o námořní plavbě
- vedle toho však řada mezinárodních smluv

- **státní správa** - Ministerstvo dopravy, plní také funkci Námořního úřadu ve vztahu k mezinárodním smlouvám
- podmínky provozování námořní plavby pod státní vlajkou ČR a práva a povinnosti s tím spojené

- zápis plavidla do **námořního rejstříku ČR**
  - pak právo a povinnost plout pod státní vlajkou ČR
- posádku lodě tvoří velitel lodě (kapitán), důstojníci a lodní mužstvo

4) Lodní doprava – námořní plavba

☞ *některé zvláštní povinnosti kapitána*

- ☞ mohlo-li při provozu lodě dojít k poškození lodě, nákladu nebo zdraví, kapitán podává o této skutečnosti písemnou zprávu – námořní protest
- ☞ při neodvratné zkáze plavidla opouští kapitán plavidlo jako poslední
- ☞ při spáchání trestného činu kapitán musí zabránit pokračování, vyslechnout osoby a zajistit důkazy
  - ☞ postupuje přitom podle trestního řádu